

NEWSLETTER

GRUDZIEŃ/12/2025

Biurowo
Zrównoważonego
Rozwoju

**ZIELONY
WSLIZ**

TEMAT NUMERU:

SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE

Cel 16 Zrównoważonego Rozwoju: Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje

Cel 16 Zrównoważonego Rozwoju wzywa do budowania pokojowych społeczeństw, zapewnienia wszystkim dostępu do sprawiedliwego traktowania oraz tworzenia odpowiedzialnych i instytucji publicznych. W tym numerze przyglądamy się, jak wygląda ochrona praw człowieka w praktyce — od działań Amnesty International, przez Nagrodę Sacharowa, po instytucje wspierające obywateli w Polsce.

MARATON
PISANIA
LISTÓW

AMNESTY
INTERNATIONAL

Maraton pisania listów

Napisz list. Zmień życie.

Interdyscyplinarne Koło Naukowe Humanus organizuje na naszej Uczelni kolejną edycję Maratonu Pisania Listów Amnesty International – inicjatywy, która pokazuje, że troska o ludzi i środowisko jest integralną częścią zrównoważonego rozwoju.

4 grudnia o 9:30 w Klubie IQ będziemy pisać listy w obronie osób doświadczających naruszeń praw człowieka, w tym w sprawach dotyczących m.in. praw klimatycznych, praw dzieci, wolności słowa i ochrony rdzennych społeczności. Każdy list trafia do odpowiedzialnych instytucji i władz, przypominając konieczności reagowania na krzywdę, niesprawiedliwość oraz szkody wyrządzone ludziom i środowisku.

Takie gesty solidarności często prowadzą do realnych zmian: poprawy warunków życia, uchYLENIA niesprawiedliwych wyroków czy zwiększenia ochrony społeczności dotkniętych degradacją środowiska. To działanie, które pokazuje, że nawet niewielki głos wsparcia może stać się początkiem ważnej zmiany.

dr Paula Wieczorek

Opiekunka Koła Naukowego Humanus

W ICH OBRONIE PISZEMY W TYM ROKU:

i

Uncebo Mboten

Trzyletni chłopiec z RPA, który zmarł po wpadnięciu do latryny w swoim przedszkolu. Jego rodzina nie otrzymała żadnych wyjaśnień, a winni tragedii nie zostali pociągnięci do odpowiedzialności.

Ellinor Guttorm Utsi

i

Przedstawicielka rdzennej ludności z Norwegii, która walczy o ochronę tradycyjnego życia swojej społeczności Saamów i prowadzonej przez nich hodowli reniferów.

i

Sonia Dahmani

Adwokatka z Tunezji, która poświęciła wiele lat na pracę na rzecz praw człowieka. Została skazana na wieloletnie więzienie za sprzeciw wobec rasizmu i dramatycznych warunków panujących w tunezyjskich więzieniach.

Sai Zaw Thaïke

i

Fotoreporter skazany na 20 lat więzienia i ciężkich robót za dokumentowanie skutków cyklonu w Mjanmie.

i

Wojowniczkini o Amazonię

Grupa dziewcząt z Ekwadoru prześladowanych za sprzeciw wobec płonących w ich sąsiedztwie pochodni gazowych, które niszczą środowisko i zdrowie mieszkańców.

Według ostatniego raportu ONZ, w 2024 r.

w wyniku konfliktów zbrojnych

co 12 minut ginęła przynajmniej jedna osoba,

co przekłada się na łączną liczbę **48 384 zabitych w konfliktach**

(to wzrost o 40% w porównaniu z rokiem 2023)¹

**337% więcej dzieci
i 258% więcej kobiet
zginęło w latach 2023–2024**

– to ok. czterokrotny wzrost
w porównaniu z latami 2021–2022¹

¹ The Sustainable Development Goals Extended Report 2025

**8 na 10 dzieci i 7 na 10 kobiet
zginęło na okupowanych**

terytoriach palestyńskich

Konsekwencją konfliktów są **przymusowe przesiedlenia:**

ponad 123,2 mln osób

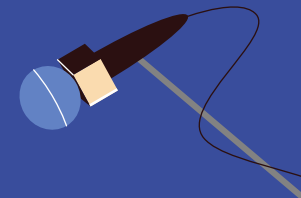
zostało przesiedlonych pod koniec 2024 r.

z powodu przemocy i konfliktów²

² UN Statistic Division, Report 2025

W 2024 r. odnotowano

**502 zabójstwa
i 123 uprowadzenia**

**obrońców praw człowieka, dziennikarzy i działaczy
związkowych w 44 krajach**

**Liczba zabójstw
dziennikarzy** wzrosła o 11%,

**z czego ponad 60%
w strefach konfliktów**

(to najwyższy odsetek
od ponad dekady)

Afryka Północna i Azja Zachodnia

nadal stanowią najbardziej śmiertelny
region dla **dziennikarzy**, natomiast

Ameryka Łacińska i Karaiby

pozostają najbardziej śmiertelnym
regionem dla **obrońców praw człowieka**

AMNESTY INTERNATIONAL

**To globalny ruch ponad 10 milionów ludzi
działających na rzecz ochrony praw człowieka**

Prowadzi kampanie przeciwko torturom, niesprawiedliwym procesom, karze śmierci, przemocy wobec kobiet, dyskryminacji i przestępstwom z nienawiści. Są organizatorami „pilnych akcji” – tj. mobilizacja społeczeństwa do wysyłania listów, petycji i apeli w sprawie więźniów sumienia czy zagrożonych wspólnot.

Oprócz Maratonu Pisania Listów – jednej z największych akcji dot. praw człowieka na świecie, zajmują się m.in. edukacją młodzieży i szkół („Szkoly przyjazne prawom człowieka”) oraz publikują raporty o stanie praw człowieka w poszczególnych krajach.

<https://www.amnesty.org.pl/>

Parlament Europejski

NAGRODA IM. SACHAROWA ZA WOLNOŚĆ MYŚLI

Jednym z działań podejmowanych na szczeblu europejskim jest przyznawana od 1988 r. przez Parlament Europejski Nagroda im. Sacharowa. Laureatami nagrody ustanowionej na cześć Andrieja Sacharowa – radzieckiego fizyka i laureata Pokojowej Nagrody Nobla – są m.in. obrońcy praw kobiet, organizacje walczące z represjami politycznymi, dziennikarze oraz aktywiści działający na rzecz demokracji.

W 2025 r. laureatami nagrody zostali:

- polsko-białoruski dziennikarz i działacz mniejszości polskiej i opozycji na Białorusi: **Andrzej Poczubut** oraz
- gruzińska dziennikarka i współzałożycielka gruzińskich niezależnych mediów – **Mzia Amaglobeli** wraz z prodemokratycznym ruchem protestacyjnym w Gruzji.

**Rolą Nagrody Sacharowa jest podkreślenie globalnych
wyzwań związanych z prawami człowieka i wolnością,
nagłaśnianie przypadków ich naruszeń oraz zwiększenie
bezpieczeństwa osób prześladowanych.**

<https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/pl/home>

Dane kontaktowe do wybranych instytucji,

do których można się zgłosić w przypadku łamania praw

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

- organizuje międzynarodowe kampanie,
- prowadzi „Urgent Actions” (pilotowe akcje w sprawach osób w bezpośrednim niebezpieczeństwie),
- publikuje raporty i materiały edukacyjne

Sekretariat Międzynarodowy:
Amnesty International ↗

contactus@amnesty.org
(+44)20 74 13 55 00

Amnesty International Polska:
Amnesty International Poland ↗

ul. Sapieżyńska 10A
00-215 Warszawa

amnesty@amnesty.org.pl
tel: 693 800 001

**HUMAN
RIGHTS
WATCH**

- monitoruje przypadki łamania praw człowieka,
- prowadzi badania i publikuje raporty dot. przypadków łamania praw człowieka na świecie,
- kieruje apele do rządów i instytucji międzynarodowych

Siedziba główna organizacji:
HRW New York ↗

hrwnyc@hrw.org
+1-212-290-4700

Strona HRW Polski:
Country chapters: Poland ↗

Raport Światowy 2025. Przegląd praw człowieka na świecie:
Polska – wydarzenia z 2024 r. ↗

ONZ: Biuro Wysokiego Komisarza ds. Praw Człowieka (OHCHR)

- prowadzi „mechanizmy skargowe”: m.in. *individual communications* do traktatowych organów ONZ oraz skargi do Rady Praw Człowieka,
- publikuje raporty, wytyczne i mapy mechanizmów ochrony praw

Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (Szwajcaria):
Inquiries ↗

ohchr-InfoDesk@un.org
+41 22 917 9220

Regionalne Biuro OHCHR:
Regional Office Europe ↗

ohchr-brussels@un.org
+32 (0)2 274 01 70

OBWE: Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR)

- prowadzi monitoring wyborów, obserwacje wyborcze, monitoring praw obywatelskich oraz szkolenia dla organów wyborczych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego

Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka ODIHR:
Pałac Młodziejowskich ↗

ul. Miodowa 10
00-251 Warszawa

Strona **OSCE ODIHR** ↗

publications@odihr.pl
office@odihr.osce.waw.pl
22 520 06 00

Dane kontaktowe do wybranych instytucji,

do których można się zgłosić w przypadku łamania praw

Rada Europy: Europejski Trybunał Praw Człowieka

– rozpatruje skargi indywidualne i państw przeciwko państwom członkowskim Rady Europy za naruszenia Praw Człowieka określonych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, – to ścieżka „sądowa” po wyczerpaniu krajowych środków odwoławczych

Departament Wykonania Orzeczeń ETPC ↗

dgl_execution_just_satisfaction@coe.int
+33 (0)3 88 41 20 18

Rada Europy

dgi-execution@coe.int
+33 (0)3 90 21 55 54

– przyjmuje skargi i podejmuje interwencje ws. naruszenia praw jednostki przez instytucje publiczne,
– umożliwia zgłoszenia naruszenia mailowo, telefonicznie, listownie lub osobiście w biurach terenowych (Warszawa, Katowice, Gdańsk, Wrocław)

Rzecznik Praw Obywatelskich:
Marcin Wiącek

biurorzecznika@brpo.gov.pl
800 676 676

Rzecznik Praw Dziecka:
Monika Horna-Cieślak

rpd@brpd.gov.pl
(22) 583 66 00

**Biura Porad Obywatelskich/
Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej
organizowanej przez samorządy**

– udostępniają darmowe poradnictwo prawne i obywatelskie,
– udzielają wsparcia osobom, które nie wiedzą, jak rozpocząć procedurę odwoławczą czy skargową

Wykaz punktów nieodpłatnej pomocy prawnej organizowanych przez Miasto Rzeszów ↗

pomocprawna@erzeszow.pl
17 788 99 00

**Centra Interwencji Kryzysowej/
Ośrodki Poradnictwa Specjalistycznego
i Interwencji Kryzysowej**

– zapewnia pomoc w sytuacjach przemocy domowej, zagrożenia życia lub zdrowia

**Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie ↗**

opsik@mopsrzeszow.pl
17 851-25-00

We WSiIZ do przyjmowania zgłoszeń naruszeń prawa zgodnie z ustawą z dnia 14 czerwca 2024 r. o ochronie sygnalistów powołany został **Pełnomocnik Rektora ds. zgłoszeń naruszeń prawa** – funkcję tę pełni **dr Andrzej Kiebała**

Zgłoszenia naruszenia prawa w WSiIZ ↗

**Prawa dla wszystkich
= pokój dla wszystkich**

Szanowni Państwo,

przypominamy o możliwości wzięcia udziału w **II Ogólnopolskiej Debacie „Nasza Planeta – nasza wspólna przyszłość”** połączonej z konferencją naukową, która odbędzie się już **12 grudnia 2025 r. w Centrum Edukacji Międzynarodowej WSliZ w Kielnarowej.**

Zachęcamy do rejestracji przez formularz:

ZAREJESTRUJ SIĘ

Serdecznie zapraszamy!

Biuro
Zrównoważonego
Rozwoju

**ZIELONY
WSliZ**

Zespół Biura Zrównoważonego Rozwoju

Biuro Zrównoważonego Rozwoju – RA 143
+48 17 866 12 82 / +48 17 866 11 84

Wszelkie sugestie dotyczące Newslettera, w tym propozycje interesujących Państwa tematów i inicjatyw prosimy kierować na adres: bzr@wsiz.edu.pl

Autorka: Gabriela Selwa